საქართველოს ეკონომიკისა და
მდგრადი განვითარების
სამინისტრო

საქართველოს შრომის ბაზრის ანალიზი

2017

სარჩევი

შესავალი 3

დასაქმებისა და უმუშევრობის ზოგადი დინამიკა 4

შრომის ბაზრის სტატისტიკა 4

კერძო სექტორის როლი დასაქმების მაჩვენებლებში 12

დასაქმება სექტორულ ჭრილში 13

მრეწველობა 13

ვაჭრობა 15

მშენებლობა 16

სოფლის მეურნეობა 17

ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა 18

უძრავი ქონება 19

სასტუმროები და რესტორნები 20

საფინანსო სექტორი 21

დასაქმების კერძო სააგენტოს მონაცემების და სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის მინი-კვლევა 22

სამუშაო ძალის მოთხოვნის ხვედრითი წილი ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით 22

სამუშაო ძალის მოთხოვნის ხვედრითი წილი პროფესიების მიხედვით 23

დასკვნები 26

რეკომენდაციები 29

შესავალი

უმუშევრობის მაღალი დონე საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს, შესაბამისად უმუშევრობის დონის შემცირება მომდევნო წლებში ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ამასთან, კერძო სექტორის შემდგომი განვითარება და ზრდა წარმოადგენს უმუშევრობის შემცირების ყველაზე ეფექტიან მექანიზმს. იმისათვის, რომ უმუშევრობის შემცირებისა და დასაქმების ზრდის მიმართულებით ეფექტიანი ეკონომიკური პოლიტიკა განხორციელდეს, მნიშვნელოვანია განხორციელდეს უმუშევრობისა და დასაქმების კომპონენტების ანალიზი, როგორც მიწოდების მიმართულებით, რაც გულისხმობს შრომის ბაზრის ასიმეტრიულობას, მობილობის დაბალ ხარისხს, დაბალი პროდუქტიულობისა და არაადექვატური კვალიფიკაციის არსებობას, ასევე მოთხოვნის მიმართულებით, რაც მოიცავს კერძო სექტორის არასაკმარის დივერსიფიცირებულობას, სექტორებს შორის არათანაბარ განვითარებას და ბიზნეს და სამეწარმეო საქმიანობის გეოგრაფიული კონცენტრაციის საკითხებს.

წინამდებარე კვლევა აანალიზებს დასაქმებისა და უმუშევრობის მიმართულებით არსებულ ტენდენციებს, მათ შორის სექტორულ, ასაკობრივ, გენდერულ და რეგიონულ ჭრილში. იგი მოიცავს შრომის ბაზრის მიწოდებისა და მოთხოვნის კომპონენტებს და ამასთან განსაზღვრავს იმ ძირითად სექტორებს, რომლებშიც განსაკუთრებით მაღალი ეკონომიკური აქტივობაა მოსალოდნელი მომდევნო წლების განმავლობაში, რაც თავის მხრივ წარმოადგენს ამ სექტორებში დასაქმების ზრდის ერთ-ერთ აუცილებელ წინაპირობას. კვლევის ფარგლებში დაკვირვების პერიოდად განსაზღვრულია 2009-2016 წლები, რაც დაკავშირებულია საქართველოს ეკონომიკის პოსტ-კრიზისული გაჯანსაღების და ზრდის ეკონომიკურ ციკლთან. კვლევის ბოლოს წარმოდგენილია დასკვნა და რეკომენდაციები, რომლის გათვალისწინებაც მომდევნო წლებში მიზანშეწონილი იქნება შრომის ბაზრის განვითარებისა და უმუშევრობის შემცირების ხელშეწყობისათვის.

დასაქმებისა და უმუშევრობის ზოგადი დინამიკა

საქართველოში დასაქმების ზრდის ძირითად წყაროს კერძო სექტორი წარმოდგენს. შესაბამისად, დასაქმების შემდგომი ზრდისთვის მნიშვნელოვანია, რომ გაიზარდოს კერძო სექტორის აქტივობა და უზრუნველყოფილ იქნას მაღალი ეკონომიკური ზრდა. ამ თვალსაზრისით, ბოლო წლების ეკონომიკური ზრდის ანალიზისას, აშკარაა, რომ 2010 წლიდან საქართველოს ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი ინვესტიციები იყო, რომლის უდიდეს ნაწილს - 70%-ზე მეტს - კერძო ინვესტიციები შეადგენდა. აღნიშნული შესაბამისობაშია უმუშევრობის მაჩვენებლის შემცირების ტენდენციასთან 2010-2016 წლებში.

ამასთან აღსანიშნავია, რომ 2012 წლიდან, ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი სხვადასხვა ფაქტორის, მათ შორის, ძირითადად საგარეო ეკონომიკური შოკების ზეგავლენის შედეგად, ჩამორჩება მის პოტენციურ დონეს, რაც მიუთითებს, რომ ბიზნეს სექტორის ზრდა გარკვეულწილად ჩამორჩება პოტენციურ შესაძლებლობას და შესაბამისად მის მიერ ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა და დასაქმების ზრდაზე გავლენა დამატებით პოტენციალს შეიცავს. ამასთან, 2017 წლის დასაწყისიდან საგარეო მოთხოვნის გაუმჯობესებისა და ნეგატიური ფაქტორების შერბილების შედეგად, გაუმჯობესდა ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი და გაიზარდა კერძო სექტორის აქტივობა, რაც დადებითად იმოქმედებს დასაქმების მაჩვენებელზე 2017 წლის განმავლობაში. ეს პროცესი უკვე აისახა 2017 წლის მეორე კვარტალის დასაქმების მაჩვენებელზე ბიზნეს სექტორში, სადაც დასაქმება წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით 5.0%-ით არის გაზრდილი.

ბოლო წლებში დაფიქსირებულმა ეკონომიკურმა ზრდამ ასევე ხელი შეუწყო უმუშევრობის დონის შემცირებას. 2009 წლის შემდეგ უმუშევრობის დონე შემცირების ტენდენციით ხასიათდება და 2016 წელს ამ მაჩვენებელმა 11.8% შეადგინა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ წლებში დაფიქსირებული ეკონომიკური ზრდა დიდწილად მთლიანი პროდუქტიულობის ზრდით იყო გამოწვეული.

შრომის ბაზრის სტატისტიკა

ბოლო წლებში უმუშევრობის დონის შემცირებას ძირითადად ქვეყნის ეკონომიკური ზრდა და გაზრდილი ეკონომიკური აქტივობით სამუშაო ძალაზე შექმნილი დამატებითი მოთხოვნა განაპირობებდა. აღნიშნული დასტურდება იმითაც, რომ

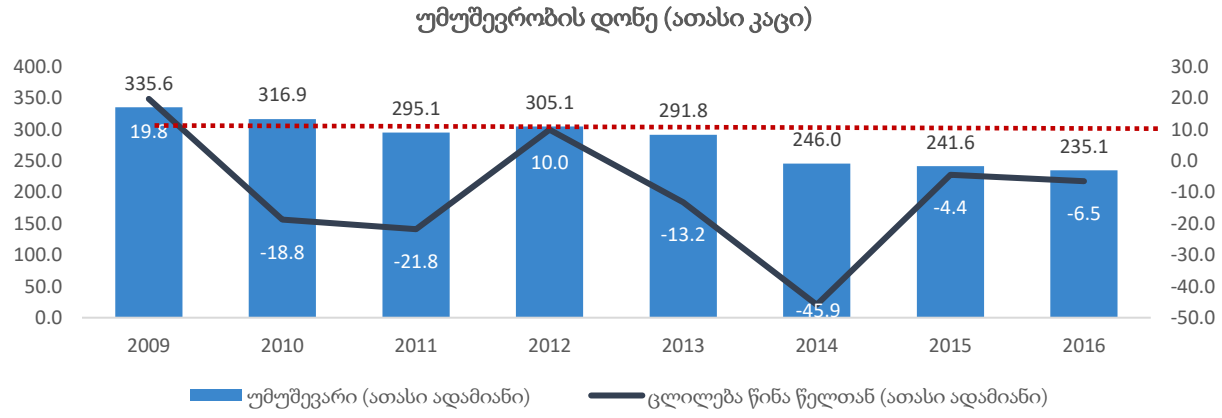

2010 წლის შემდეგ დასაქმების საშუალოწლიურმა ზრდამ 1.4% შეადგინა და ეს ზრდა ძირითადად დაქირავებით დასაქმებულთა ზრდით იყო განპირობებული. შედეგად, 2016 წელს უმუშევრობის დონემ 11.8% შეადგინა, რაც ბოლო 13 წლის განმავლობაში უმუშევრობის ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია. მიუხედავად ამ მაჩვენებლისა, 2010-2016 წლებში, ეკონომიკაში დაფიქსირებული საინვესტიციო ნაკადების შედეგად მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და მთლიანი პროდუქტიულობის ზრდის ფონზე, ეკონომიკური ზრდის აღნიშნული გავლენა დასაქმების რაოდენობრივ მაჩვენებლებზე საკმაოდ შეზღუდული იყო. *წყარო: საქსტატი*

ამასთან სუსტი პოზიტიური ტენდენციები განვითარდა შრომის მიწოდების თვალსაზრისითაც, რომელთაგან განსაკუთრებით საყურადღებოა ბოლო წლებში **შრომისუნარიანი მოსახლეობისა და აქტიურობის დონის** კუთხით არსებული დინამიკა. კერძოდ, ბოლო 10 წლის განმავლობაში შრომისუნარიანი მოსახლეობა კლების ტენდენციით გამოირჩევა, რაც განპირობებულია ზოგადად ქვეყანაში მოსახლეობის შემცირებით, მათ შორის გაზრდილი მიგრაციით. 2016 წელს გასულ წელთან შედარებით, ქვეყანაში შრომისუნარიანი მოსახლეობა[1] 0.6%-ით შემცირდა და მოსახლეობის აქტიურობის დონეში[2] შესაბამისად 0.4 პროცენტული პუნქტით კლება დაფიქსირდა.

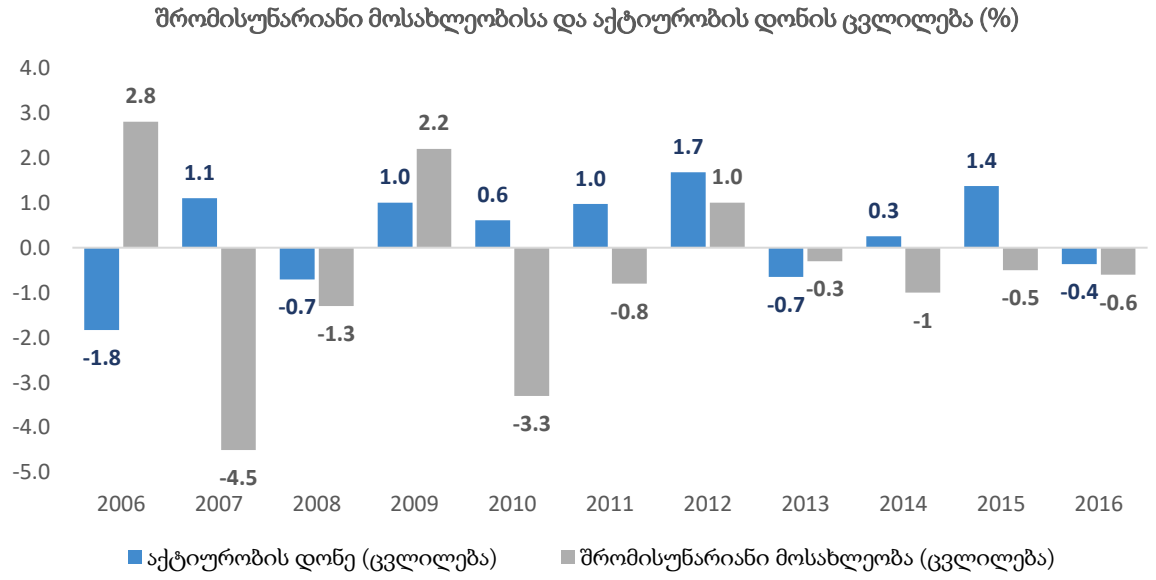

წყარო: საქსტატი

აქტიურობის დონისა და შრომისუნარიანი მოსახლეობის კლება დაფიქსირდა 2016 წელსაც, რამაც მნიშვნელოვნად იმოქმედა 2016 წლის დასაქმების დონის მაჩვენებელზე. 2016 წელს დასაქმების დონემ 59.5% (1 763.3 ათასი ადამიანი) შეადგინა, რაც 0.2

[1] სამუშაო ძალას დამატებული სამუშაო ძალის გარეთ მყოფი მოსახლეობა

[2] სამუშაო ძალის აქტიურობის დონე ზომავს ქვეყნის შრომისუნარიანი მოსახლეობის წილს, რომელიც ეწევა აქტიურ შრომას ან დაკავებულია სამუშაოს ძიებით. იგი უზრუნველყოფს შრომის ძალის შესაძლო მიწოდების რაოდენობის განსაზღვრას პროდუქციის ან მომსახურების შესაქმნელად. სქესისა და ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით აქტიური მოსახლეობის დაყოფა იძლევა ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის განაწილების სურათს.

პროცენტული პუნქტით ნაკლებია გასული წლის მაჩვენებელთან (1 779.9 ათასი დასაქმებული) შედარებით. 2016 წელს, წინა წელთან შედარებით ქალაქის ტიპის დასახლებებში დასაქმების დონე შემცირებულია 0.5 პროცენტული პუნქტით, ხოლო სოფლის ტიპის დასახლებებში - 0.1 პროცენტული პუნქტით. აღსანიშნავია, რომ შრომისუნარიანი მოსახლეობის კლება უკავშირდება მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის შედეგებს, რომლის მიხედვით ზოგადად შემცირდა საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობა.

დასაქმების მიმართულებით მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება დასაქმებულთა განაწილება (თვითდასაქმება და დაქირავება). უნდა აღინიშნოს, რომ ტრადიციულად, დასაქმებულებში ჭარბობს თვითდასაქმებულთა წილი. აღნიშნული მაჩვენებელი 2016 წელს პრაქტიკულად არ შეცვლილა, რაც უპირატესად განპირობებულია 2016 წელს 2015 წელთან შედარებით სახელმწიფო სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობის შემცირებით (2016 წ. – 262.2 ათასი კაცი, 2015 წ. – 274.9 ათასი კაცი). ამასთან, თვითდასაქმებაში საკმაოდ მაღალია სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა ხვედრითი წილი, რომელშიც თვითდასაქმების მაჩვენებელი 47.7%-ს შეადგენს. 2016 წელს, გასულ წელთან შედარებით, უმუშევრობის კლების ტენდენციასთან ერთად დასაქმების კლების ტენდენცია დაფიქსირდა როგორც დაქირავებით დასაქმებულთა, ასევე თვითდასაქმებულთა რაოდენობაში. კერძოდ, დაქირავებით დასაქმებულთა რაოდენობა შემცირდა -1.1%-ით, ხოლო თვითდასაქმებულთა რაოდენობა - 0.7%-ით. 2016 წელს თვითდასაქმებულებისა და დაქირავებით დასაქმებულების ხვედრითმა წილმა საერთო დასაქმებაში შესაბამისად 57.3% და 42.3% შეადგინა.

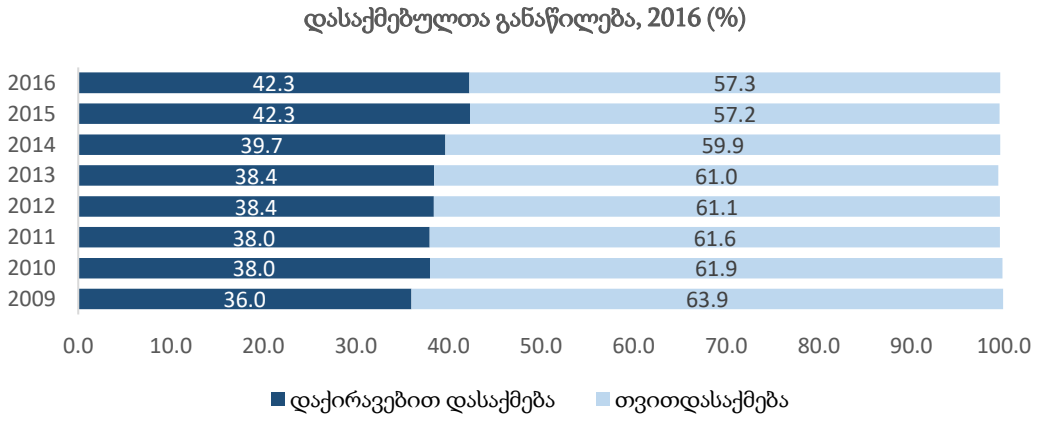

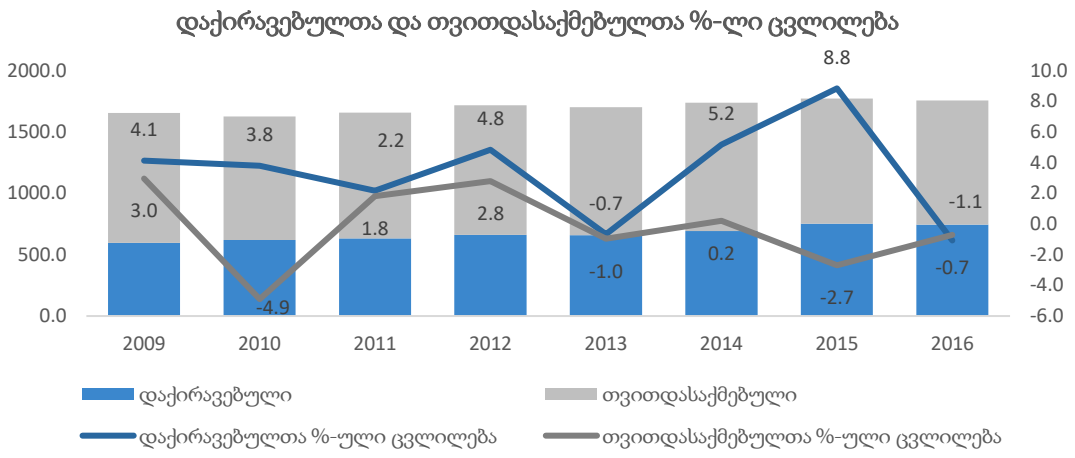

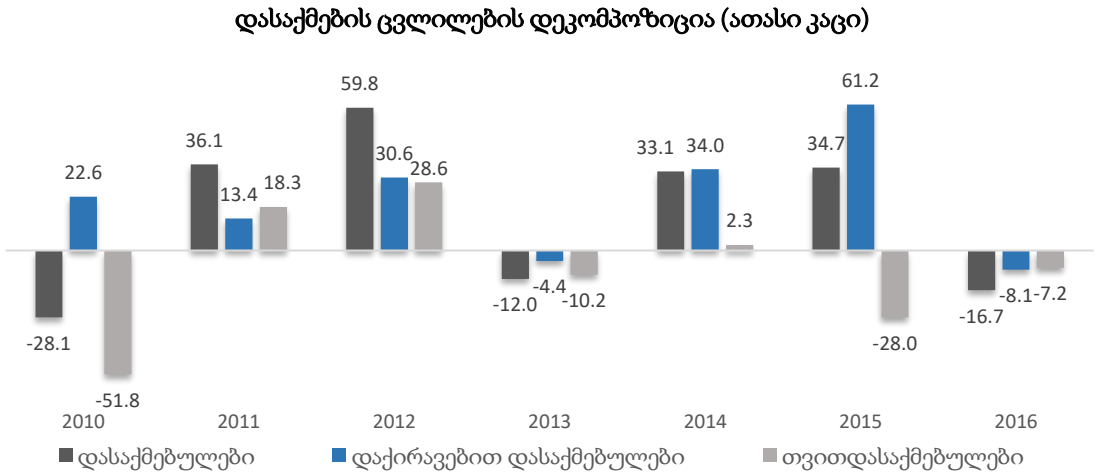

წყარო: საქსტატი

წყარო: საქსტატი

არანაკლებ მნიშვნელოვანია უმუშევრობა სქესობრივ ჭრილში, რომელიც შემდეგი ტენდენციით ხასიათდება: 1) მამაკაცის უმუშევრობის დონე საგრძნობლად აღემატება ქალების უმუშევრობის დონეს, რაც სამუშაო ძალაში მამაკაცების მაღალი მონაწილეობით აიხსნება (მამაკაცებში აქტიურობის დონე 75%-ს, ხოლო ქალებში 59%-ს შეადგენს) 2) ქალების უმუშევრობის დონე ხასიათდება კლებადი ტენდენციით, რაც იძლევა საპირისპირო სურათს მამაკაცების შემთხვევაში. დასაქმებისა და უმუშევრობის მაჩვენებლების სქესობრივ ჭრილში განხილვისას აღსანიშნავია, რომ 2016 წელს 2015 წელთან შედარებით უმუშევრობის დონე ქალებში შემცირდა 1.4 პროცენტული პუნქტით, კაცებში კი პირიქით 0.7 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და შესაბამისად 8.8% და 14.2% შეადგინა.

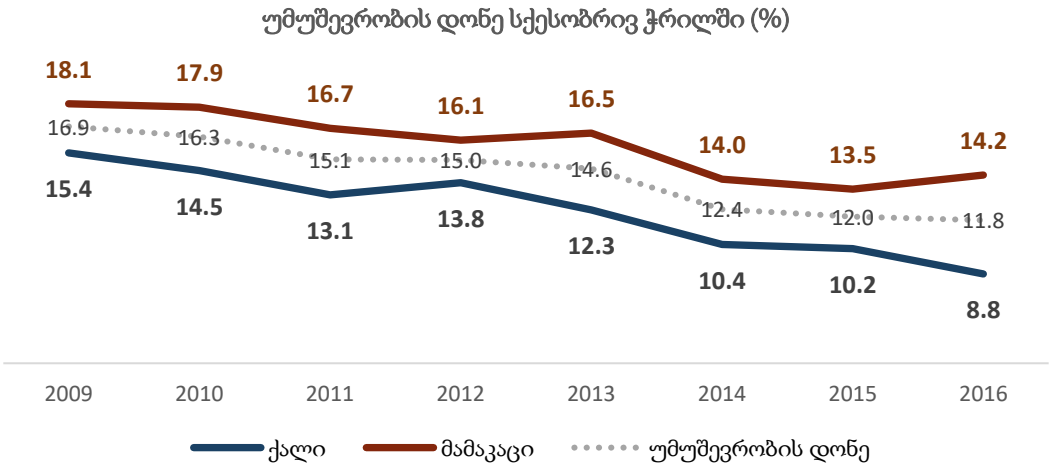

წყარო: საქსტატი

უმუშევრობის სტრუქტურის ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა ახალგაზრდებში უმუშევრობის მაღალი დონეა. უმუშევრობის დონის განხილვა ასაკობრივ ჭრილში გვიჩვენებს, რომ 2016 წელს უმუშევრობის დონემ ყველაზე მაღალ ნიშნულს 15-19 წლის ასაკობრივ ჯგუფში მიაღწია (31.9%), რაც 5.7 პროცენტული პუნქტით მაღალია 2015 წლის მაჩვენებელთან შედარებით. უმუშევრობის დონე ასევე მაღალია 15-24 წლის ასაკობრივი ჯგუფის ახალგაზრდებში და 2015-2016 წლების მონაცემებით შესაბამისად - 30.8%-ს და 30.5%-ს შეადგენს. აღნიშნული შეიძლება აიხსნას იმ გარემოებით, რომ საქართველოში ახალგაზრდები უმეტესწილად ეუფლებიან უმაღლეს განათლებას და სწავლის დასრულების შემდეგ ისინი აწყდებიან ორი სახის პრობლემას: 1) შრომის ბაზარზე არ არის მოთხოვნა მათ მიერ დაუფლებულ პროფესიებზე ან/და 2) მათი კვალიფიკაცია და სამუშაო გამოცდილება ვერ აკმაყოფილებს შრომის ბაზრის მოთხოვნებს. ამასთან, ამ კატეგორიაში მაღალია ფრიქციული უმუშევრობის წილი, რადგან ახალგაზრდებს მეტი დრო სჭირდებათ სასურველი სამუშაოს საპოვნელად. უმუშევრობის დონე ტრადიციულად ყველაზე დაბალია 65+ ასაკობრივ ჯგუფში. ამის მიზეზია ის, რომ 65+ საპენსიო ასაკია და მოსახლეობის დიდი ნაწილი არ არის დასაქმებული, არ ეძებს სამუშაოს და შესაბამისად, არააქტიური მოსახლეობის კატეგორიას მიეკუთვნება.

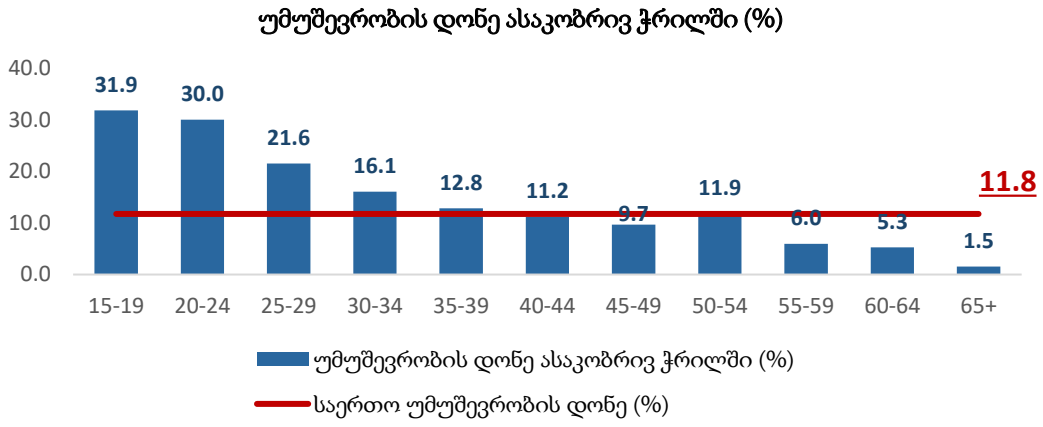

წყარო: საქსტატი

რაც შეეხება დასაქმებისა და უმუშევრობის გეოგრაფიულ კონცენტრაციას, იგი ნათლად ასახავს ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების დაბალანსების აუცილებლობას. უმუშევრობის დონე რეგიონების ჭრილში საკმაოდ განსხვავებულია. სამუშაო ადგილების შექმნა მჭიდროდ არის დაკავშირებული ქვეყანაში საინვესტიციო პროექტების არსებობასთან. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის 2016 წლის წინასწარი მონაცემებით ქვეყანაში განხორციელებულმა პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციებმა 1 645.4 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 80.9 მლნ. აშშ დოლარით მეტია 2015 წლის მაჩვენებელზე. ძალზედ დიდია სხვაობა რეგიონების მიხედვით მთლიანი შიდა პროდუქტისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების განაწილების მხრივ, რაც აისახება სამუშაო ადგილების შექმნაზე, დასაქმების შესაძლებლობებსა და შრომით მიგრაციაზე. 2016 წელს განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 77.5% თბილისზე მოდის და შეადგენს 1 275.9 მლნ. აშშ დოლარს, მეორე ადგილზეა აჭარის ა.რ 160.9 მლნ. აშშ დოლარით. აღსანიშნავია, რომ ქვეყნის ეკონომიკის მასშტაბით, მთლიანი დამატებული ღირებულების თითქმის ნახევარი თბილისში იქმნება (2015 წლის მონაცემებით 49%). შესაბამისად, რეგიონების მიხედვით ეკონომიკური აქტივობისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების არათანაბარზომიერი განაწილება გავლენას ახდენს შიდა მიგრაციაზე, სამუშაო ძალის მობილიზება ხდება კონკრეტულად დედაქალაქში, რაც თავის მხრივ ზრდის თბილისში უმუშევრობის დონეს. კერძოდ, ქვეყნის მასშტაბით უმუშევრობის დონე ყველაზე მაღალია თბილისში და 2016 წლის მონაცემებით 22%-ს შეადგენს.

უმუშევრობის დონე რეგიონულ ჭრილში, 2016 (%)

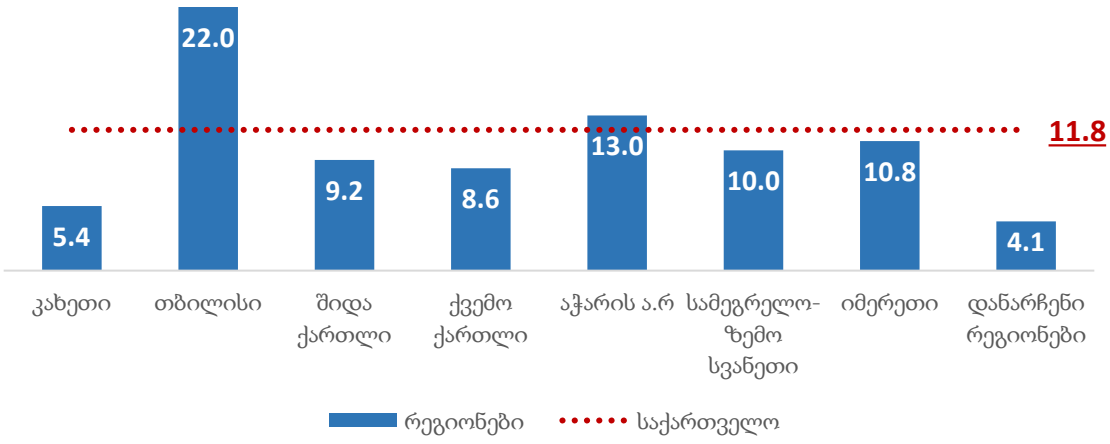

წყარო: საქსტატი

2016 წელს წინა წელთან შედარებით უმუშევრობის დონე რეგიონულ ჭრილში გაზრდილია იმერეთის, თბილისისა და შიდა ქართლის რეგიონებში. თბილისში, სადაც უმუშევრობის დონე ყველაზე მაღალია, აღნიშნული მაჩვენებელი 0.6 პროცენტული პუნქტით არის გაზრდილი, ხოლო იმერეთისა და შიდა ქართლის რეგიონებში შესაბამისად 2.0 და 0.2 პროცენტული პუნქტით. უმუშევრობის დონე ყველაზე მეტად შემცირებულია სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონსა და აჭარის ა.რ.-ში, შესაბამისად 2.5 და 2.1 პროცენტული პუნქტით.

2016 წელს წინა წელთან შედარებით უმუშევრობის დონე განათლების მიღწეული დონის მიხედვით შემცირებულია საშუალო პროფესიული განათლების მქონე პირებში 16.5%-ით (2016 წ.- 33.4 ათასი ადამიანი; 2015 წ. - 40.0 ათასი ადამიანი), მაშინ, როცა ანალოგიურ პერიოდში უმუშევრობის დონე უმაღლესი განათლების მქონე პირებში გაზრდილია 1.1%-ით (2016 წ. - 92.8 ათასი ადამიანი; 2015 წ. - 91.8 ათასი ადამიანი).

შრომის ბაზრის მიწოდების მხარის ანალიზისას, აუცილებელია ყურადღება გამახვილდეს ერთ-ერთ მთავარ დეტერმინანტზე, რასაც შრომის ანაზღაურება წარმოადგენს. დასაქმების ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას ეკონომიკური სექტორების მიხედვით ხელფასებს შორის განსხვავება წარმოადგენს. დადებით ტენდენციად შეიძლება ჩაითვალოს ბოლო წლებში დაქირავებით დასაქმებულთა საშუალოთვიური ნომინალური ხელფასის მკვეთრი ზრდა, რომელმაც 2015 წელს 900.4 ლარი შეადგინა.

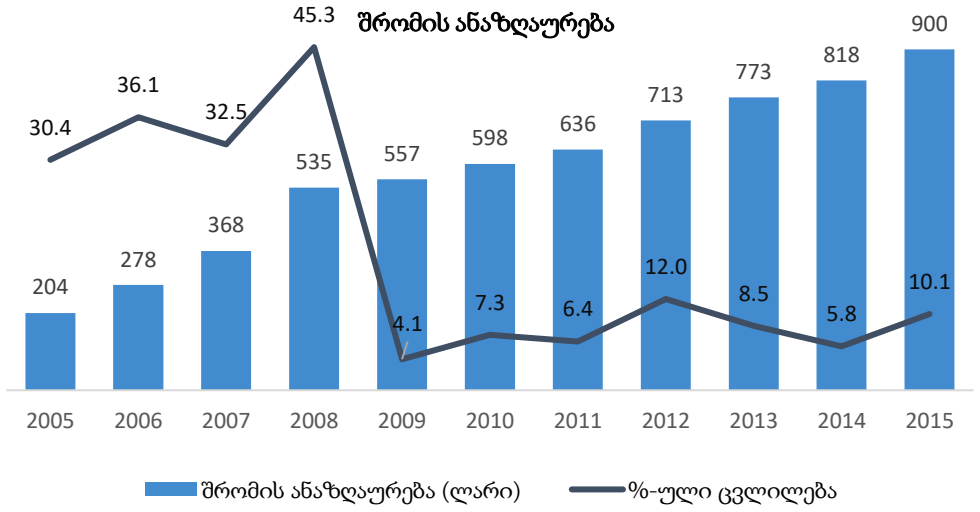

წყარო: საქსტატი

მიუხედავად ხელფასის ზრდისა, მკვეთრი განსხვავებაა ხელფასებს შორის ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით, რაც მეტყველებს ზოგიერთ სექტორში დაბალ შრომის ნაყოფიერებაზე. მაღალია ანაზღაურება შემდეგ სექტორებში: საფინანსო საქმიანობა, ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა, მშენებლობა, ელექტროენერგიის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება. დაბალია ანაზღაურება შემდეგ სექტორებში: განათლება, სასტუმროები და რესტორნები, სოფლის მეურნეობა, ნადირობა და სატყეო მეურნეობა.

შრომის ბაზრის ანალიზისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს მიგრაციის საკითხებზე, რამდენადაც ეს მნიშვნელოვანია შრომითი რესურსების ადეკვატურობისა და მათზე წვდომის თვალსაზრისით. 2006 წლიდან მოყოლებული საგრძნობი ცვალებადობა შეინიშნება მიგრაციულ სალდოსთან დაკავშირებით, რაც წარმოაჩენს არაერთგვაროვან სურათს. 2016 წელს, ემიგრანტების რიცხოვნობამ 98.3 ათასი ადამიანი შეადგინა, რაც 2015 წლის მაჩვენებელზე 2.4%-ით მეტია. იმავე პერიოდში, იმიგრანტების რიცხოვნობა წინა წელთან შედარებით 2.5%-ით შემცირდა და 90.2 ათასი კაცი შეადგინა. შედეგად, 2016 წელს მიგრაციული სალდოს (სხვაობა იმიგრანტებისა და ემიგრანტების რიცხოვნობას შორის) უარყოფითი მაჩვენებელი -8.1 ათასი კაცის დონეზე დაფიქსირდა. თუმცა, დადებით ტენდენციად შეიძლება ჩაითვალოს 2015-2016 წლებში მიგრაციული სალდოს შემცირება.

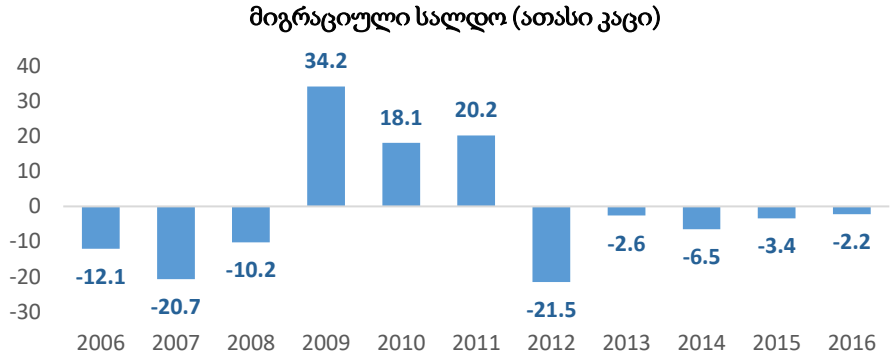

წყარო: საქსტატი

კერძო სექტორის როლი დასაქმების მაჩვენებლებში

შრომის ბაზრის მიწოდების კომპონენტის მოცემული სტრუქტურის პირობებში, მნიშვნელოვანია კერძო სექტორის მიერ შრომითი რესურსების ეფექტიანად გამოყენების საკითხი. ბოლო წლებში ეს პროცესი პოზიტიურად ვითარდებოდა, თუმცა ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ახალ ეტაპთან ერთად აუცილებელია განხორციელდეს შრომის ბაზრის სტრუქტურის გაუმჯობესებაზე ორიენტირებული ეკონომიკური პოლიტიკა და გაიზარდოს კერძო სექტორის მოთხოვნა შრომით რესურსებზე ამ სექტორში პროდუქტიულობის ზღვრული დონის მიღწევის პარალელურად. ამასთან მნიშვნელოვანია, რომ ეს პროცესი განხორციელდეს დაბალანსებულად სექტორებს შორის.

ეკონომიკის სექტორული ანალიზი ცხადყოფს, რომ ქვეყნის ეკონომიკის მთლიანი პროდუქტიულობის სწრაფი ზრდის მიუხედავად, მნიშვნელოვნად დაბალია პროდუქტიულობის დონე გარკვეულ სექტორებში, განსაკუთრებით სოფლის მეურნეობის სექტორში. აღნიშნულის ერთ-ერთ მიზეზს სექტორში მაღალი თვითდასაქმების მაჩვენებელი წარმოადგენს. მთლიანი დასაქმების თითქმის ნახევარი სოფლის მეურნეობის სექტორზე მოდის. ამასთან, სოფლის მეურნეობის სექტორი ქმნის მთლიანი შიდა პროდუქტის მხოლოდ 9%-ს. შესაბამისად, აუცილებელია, რომ აღნიშნული პრობლემის დაძლევისათვის და სექტორის ეფექტიანობის ზრდისთვის გაუმჯობესდეს სექტორებს შორის შრომის მობილობის მაჩვენებელი.

სოფლის მეურნეობის სექტორისგან განსხვავებით, ბიზნეს სექტორის აქტივობის ზემოქმედება ეკონომიკურ ზრდასა და დასაქმებაზე ნათლად იკვეთება ეკონომიკის სხვა სექტორების მიხედვით. 2010-2016 წლების საშუალო ეკონომიკურ ზრდაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს ვაჭრობის (0.9 პროცენტული პუნქტი (პპ)), დამამუშავებელი მრეწველობის (0.8 პპ) და მშენებლობის (0.5 პპ) სექტორებმა. შესაბამისად, ამ სექტორებში დაფიქსირდა დასაქმების ზრდა. კერძოდ, 2016 წლის მონაცემების მიხედვით, ბიზნეს სექტორის დასაქმების 50%-ზე მეტი ვაჭრობის, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებზე მოდის. რაც შეეხება დასაქმების სექტორულ დინამიკას, 2010-2016 წლებში, საშუალოდ ბიზნეს სექტორის დასაქმების ზრდაში ყველაზე მაღალი წვლილი ვაჭრობის, უძრავი ქონების, მშენებლობის და მრეწველობის სექტორებმა შეიტანეს.

ბოლო წლების განმავლობაში, კერძო სექტორის გაზრდილი აქტივობა ასევე განაპირობა პოზიტიურმა ტენდენციებმა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების თვალსაზრისით. საქართველო რეგიონის ქვეყნებს შორის გამოირჩევა საინვესტიციო მიმზიდველობით. შესაბამისად, საქართველოში შეინიშნება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მნიშვნელოვანი ზრდა. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინება ხელს უწყობს არამხოლოდ ეკონომიკური აქტივობის და დასაქმების ზრდას, არამედ ცოდნის და ტექნოლოგიების ტრანსფერს და შიდა ინვესტიციების მსგავსად პოზიტიური გავლენა აქვს პროდუქტიულობის ზრდაზე.

2010-2016 წლებში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინების კუთხით გამოირჩეოდნენ ტრანსპორტის და კავშირგაბმულობის, ენერგეტიკის, საფინანსო საქმიანობის, დამამუშავებელი მრეწველობის და უძრავი ქონების სექტორები. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული სექტორები ასევე გამოირჩევიან ერთ დასაქმებულზე პროდუქტიულობის ყველაზე მაღალი დონით. პროდუქტიულობის ზრდის პარალელურად აღნიშნულ სექტორებში, ასევე ფიქსირდება მაღალი შრომის ანაზღაურება და იგი აღემატება ქვეყანაში არსებულ საშუალო შრომის ანაზღაურებას, რომელიც ბოლო წლებში ასევე ზრდის მაღალი ტენდენციით ხასიათდება, როგორც ნომინალურ, ასევე რეალურ გამოხატულებაში. სახელმწიფო სექტორთან შედარებით შრომის ანაზღაურების საშუალო მაჩვენებელი უფრო მაღალია კერძო სექტორში. 2010-2016 წლებში, შრომის ანაზღაურების სწრაფი ზრდა დაფიქსირდა თევზჭერის და მეთევზეობის და მშენებლობის სექტორებში.

დასაქმება სექტორულ ჭრილში

სექტორების მიხედვით დასაქმებულთა რაოდენობა მკვეთრად არათანაბრადაა გადანაწილებული. სოფლის მეურნეობის სექტორში თავმოყრილია თვითდასაქმებულთა თითქმის ნახევარი. მრეწველობის სექტორში დასაქმება შეადგენს 7%-ს, ხოლო მომსახურების სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობა 40%-ს აჭარბებს. მომსახურების სექტორებს შორის, თავის მხრივ, გამოირჩევა ვაჭრობის (9%) და განათლების სექტორები (8%).

რაც შეეხება ბიზნეს სექტორში დასაქმებულებს, დასაქმების ყველაზე მაღალი წილით ვაჭრობის (25%), მრეწველობის (19%) და მშენებლობის (11%) სექტორები გამოირჩევა. სოფლის მეურნეობის და განათლების სექტორებს ყველაზე დაბალი წილი უჭირავთ, რაც გამოწვეულია ამ სექტორებში თვითდასაქმების მაღალი დონით.

მრეწველობა

მრეწველობის სექტორი უზრუნველყოფს მთლიანი დასაქმების 7%-ს, ხოლო ბიზნეს სექტორის დასაქმების 19%-ს. თავის მხრივ, მრეწველობის სექტორის დასაქმების ძირითადი ნაწილი დამამუშავებელ მრეწველობაზე მოდის, რომელიც მრეწველობის სექტორის დასაქმების დაახლოებით 70%-ს შეადგენს. საკვები პროდუქტების წარმოება და მეტალურგიული მრეწველობა ტრადიციულად დასაქმების ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით გამოირჩევა.

ბიზნესის სტატისტიკის ახალი კლასიფიკაციის შესაბამისად[3], მრეწველობის სექტორში დასაქმებულთა ნახევარზე მეტი მცირე და საშუალო ზომის საწარმოებშია დასაქმებული.

[3] ახალი კლასიფიკაციის მიხედვით, საშუალო ზომის საწარმოებს მიეკუთვნება ყველა ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალოწლიური რაოდენობა მერყეობს 50-დან 250 კაცამდე დ ა საშუალოწლიური ბრუნვის მოცულობა – 12 მლნ. ლარიდან 60 მლნ. ლარამდე, ხოლო მცირე ზომის საწარმოებს მიეკუთვნება ყველა ორგანიზაციულ სამართლებრივი ფორმის საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა არ აღემატება 50 დასაქმებულს და საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა არ აღემატება 12 მლნ. ლარს.

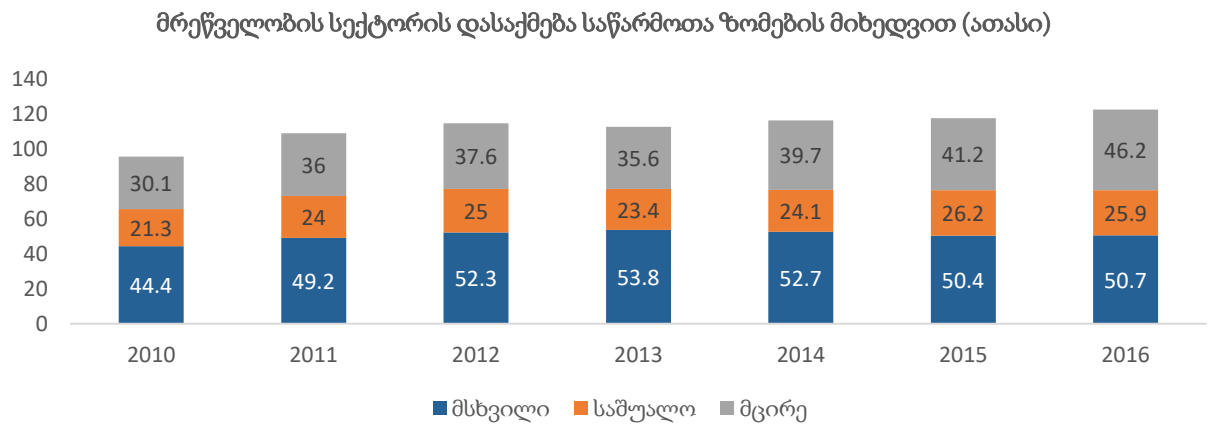

წყარო: საქსტატი

დამამუშავებელი მრეწველობის და ენერგეტიკის სექტორები ბოლო წლების განმავლობაში გამოირჩეოდნენ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებით, რამაც ხელი შეუწყო პროდუქტიულობის ზრდას ამ სექტორებში.

მთლიანად ეკონომიკაში დაქირავებით დასაქმებულთა საშუალოთვიურ ნომინალურ ხელფასთან შედარებით მაღალია შრომის ანაზღაურება ენერგეტიკის და სამთომოპოვებით სექტორში.

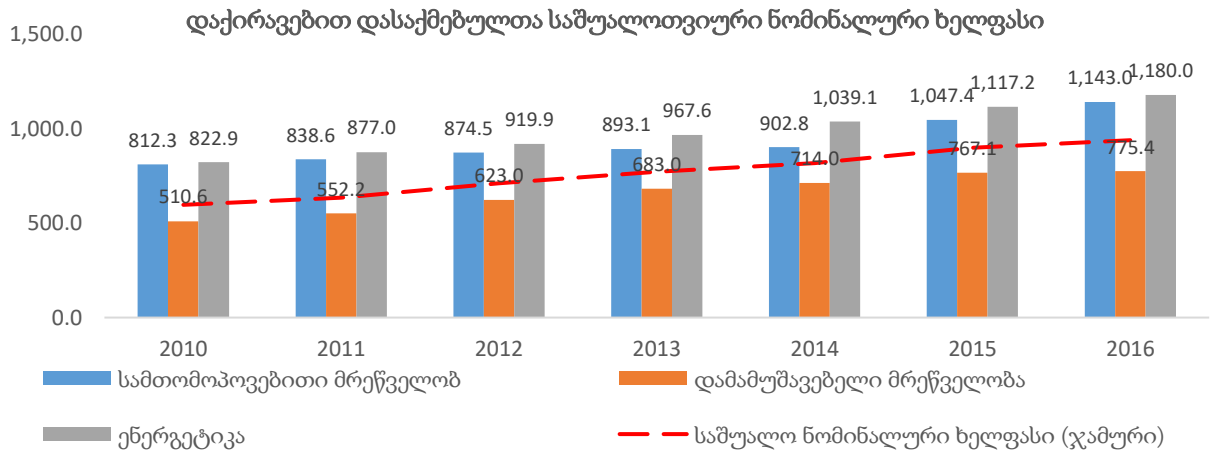

წყარო: საქსტატი

მომდევნო წლების განმავლობაში, დამამუშავებელი მრეწველობის და ენერგეტიკის სფეროში საინვესტიციო პროექტების განხორციელება ხელს შეუწყობს დასაქმების ზრდას ამ სექტორებში და გაიზრდება მოთხოვნა შესაბამისი კვალიფიკაციის სამუშაო ძალაზე. მხოლოდ ენერგეტიკის სექტორში, 2017-2025 წლებში დაგეგმილი პროექტების ჯამური საინვესტიციო ღირებულება დაახლოებით 8.5 მლრდ. აშშ დოლარს შეადგენს, რაც აუცილებლად მისცემს სერიოზულ ბიძგს დარგში სამუშაო ადგილების შექმნას.

დამამუშავებელი მრეწველობის კუთხით დაგეგმილია თვითმფრინავების კომპოზიტური ნაწილების, ენერგოეფექტური ბლოკების, მეტალის ნაწილების და სხვა

წარმოების დაწყება, რომელთა ჯამური საინვესტიციო ღირებულება დაახლოებით 200 მლნ. აშშ დოლარს შეადგენს. გარდა ამისა, ზრდით ხასიათდება მსუბუქი მრეწველობის სფერო, განსაკუთრებით ტექსტილის ინდუსტრია, რაც ამ დარგში კვალიფიციურ სამუშაო ძალაზე მოთხოვნას შემდეგ წლებშიც დააგენერირებს.

ვაჭრობა

ვაჭრობის სექტორი უზრუნველყოფს მთლიანი დასაქმების 9%-ს და ბიზნეს სექტორის დასაქმების 25%-ს. 2010-2016 წლებში ვაჭრობის სექტორმა შეიტანა ყველაზე მაღალი წვლილი ბიზნეს სექტორის დასაქმების ზრდაში.

აღნიშნულ სექტორში მთლიანი დასაქმების და ბიზნეს სექტორის დასაქმების მონაცემები რამდენადმე განსხვავდება ერთმანეთისგან, რაც ამ სექტორში არაფორმალურ დასაქმებაზე მიანიშნებს, თუმცა, სხვაობა თანდათან მცირდება, რაც არაფორმალურიდან ფორმალურ დასაქმებაში გადასვლის შედეგია.

ბიზნეს სექტორის მონაცემებზე დაყრდნობით, ვაჭრობის სექტორის დასაქმების 60%-ზე მეტი მცირე ზომის საწარმოებზე მოდის. ყველაზე მცირე ნაწილი კი საშუალო ზომის საწარმოებშია დასაქმებული.

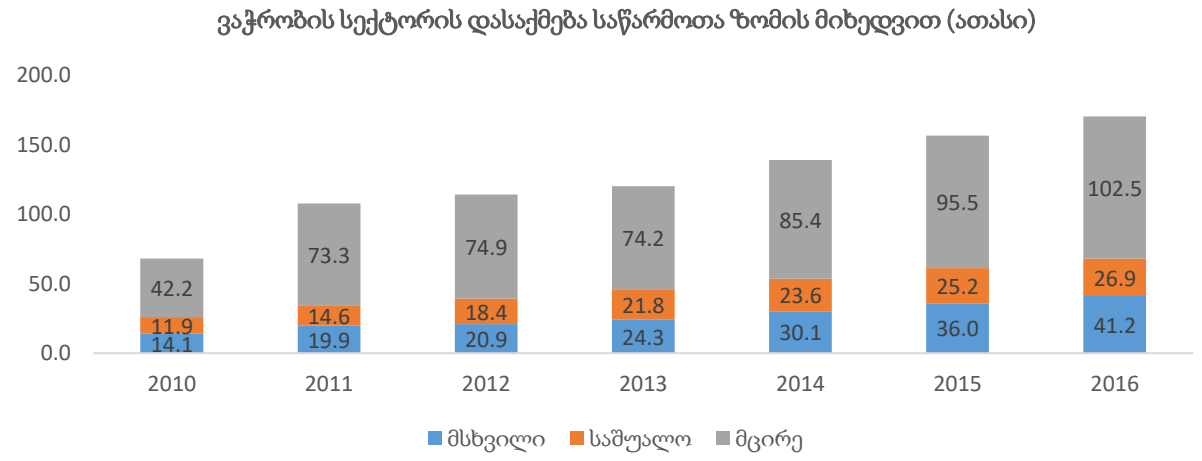

წყარო: საქსტატი

ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით დასაქმებულთა ყველაზე დიდი წილი საცალო და საბითუმო ვაჭრობაზე მოდის, ყველაზე მცირე ნაწილი კი ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტზე.

ვაჭრობის სექტორის დასაქმებულთა უდიდესი ნაწილი თბილისში, აჭარასა და იმერეთშია დასაქმებული. საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით დაბალია შრომის ანაზღაურება ვაჭრობის სექტორში.

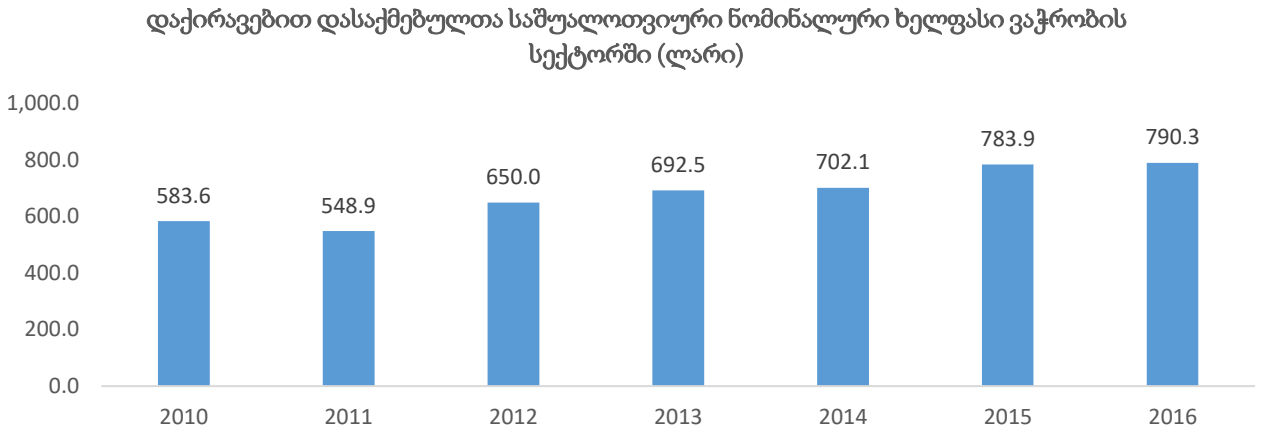

წყარო: საქსტატი

საცალო ვაჭრობის კუთხით დაგეგმილია მსხვილი სავაჭრო ცენტრის "გალერეა თბილისი"-ს გახსნა 2017 წელს, რომლის საინვესტიციო ღირებულება 70 მლნ. აშშ დოლარს შეადგენს. ამასთანავე, ტურიზმის სექტორის სწრაფ ზრდასთან ერთად მოსალოდნელია აღნიშნული სექტორის შემდგომი განვითარება.

მშენებლობა

მშენებლობის სექტორი მთლიანი დასაქმების 4%-ს და ბიზნეს სექტორის დასაქმების 11%-ს შეადგენს.

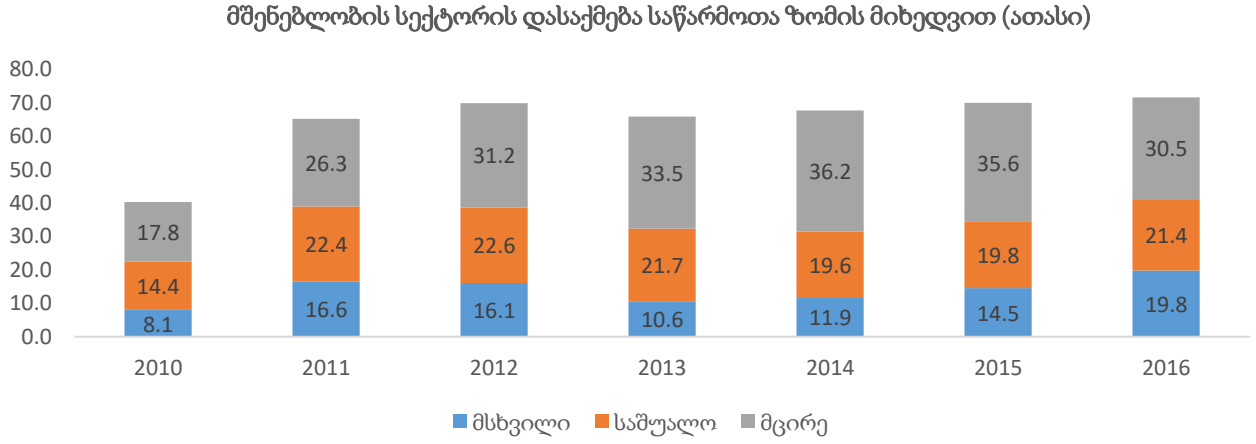

წყარო: საქსტატი

ბიზნეს სექტორის მონაცემებზე დაყრდნობით, მშენებლობის სექტორში დასაქმებულთა ყველაზე დიდი ნაწილი მცირე ზომის საწარმოებშია დასაქმებული.

მშენებლობის სექტორი გამოირჩეოდა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებით და პროდუქტიულობის დონე ამ სექტორში ბიზნეს სექტორის საშუალო პროდუქტიულობის დონეზე მაღალია. პროდუქტიულობასთან ერთად, მაღალია აღნიშნულ სექტორში საშუალო შრომის ანაზღაურება.

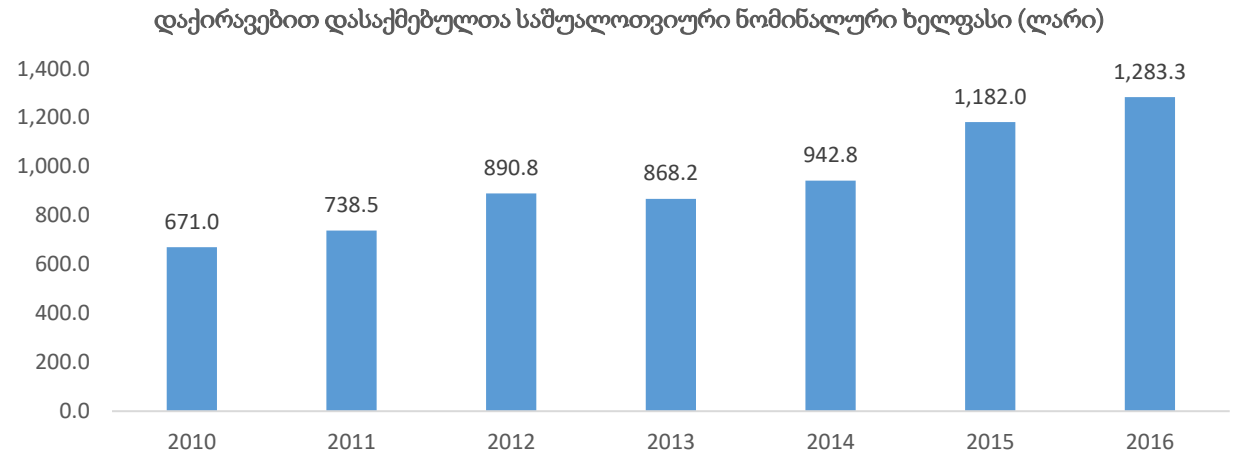

წყარო: საქსტატი

2017-2020 წლებში, ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის მიზნით დაგეგმილია ახალი სატრანსპორტო ქსელის მშენებლობა და ძირითადი ინფრასტრუქტურული პროექტების დაჩქარება. მხოლოდ გზების მშენებლობა-განვითარების მიმართულებით დაგეგმილია 9 მლრდ. ლარზე მეტი მოცულობის საინვესტიციო პროექტების განხორციელება, ხოლო წყლის მიწოდების ქსელის განვითარება-რეაბილიტაციის კუთხით - 1.8 მლრდ. ლარის ინვესტიცია.

მთის კურორტების განვითარების მიმართულებით 2017-2018 წლებში დაგეგმილი პროექტების მოცულობა კი დაახლოებით 100 მლნ. ლარს შეადგენს.

შესაბამისად, გაიზრდება მოთხოვნა მშენებლობის სფეროში როგორც მაღალკვალიფიციურ კადრებზე, ისე შედარებით დაბალი კვალიფიკაციის სამუშაო ძალაზე.

ამასთანავე, ძირითადი ინფრასტრუქტურის განვითარებას გააჩნია პოზიტიური გადადინებითი ეფექტი სხვადასხვა სექტორის განვითარებაზე, ამცირებს კერძო სექტორის ლოგისტიკურ ხარჯებს და ასტიმულირებს კერძო ინვესტიციებს.

სოფლის მეურნეობა

სოფლის მეურნეობის სექტორში დასაქმებულთა თითქმის ნახევარია დასაქმებული, თუმცა, მხოლოდ 2%-ია მისი წილი ბიზნეს სექტორის დასაქმებაში, რაც აღნიშნულ სექტორში თვითდასაქმებულთა მაღალი ხვედრითი წილით აიხსნება.

სხვა სექტორებთან შედარებით სოფლის მეურნეობის სექტორში ყველაზე დაბალია პროდუქტიულობის მაჩვენებელი. შესაბამისად, აღნიშნული სექტორის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია ტექნოლოგიებისა და კაპიტალის ფორმირების ზრდა და სამუშაო ძალის გადადინება სხვა სექტორებში.

სოფლის მეურნეობის სექტორში დაგეგმილია დაახლოებით 117 მლნ. აშშ დოლარის ინვესტირება სასათბურე მეურნეობების და ფერმების განვითარებისთვის, რაც ძირითადად დარგში მაღალკვალიფიციური დეფიციტური ცოდნის მქონე სპეციალისტებზე გაზრდის მოთხოვნას.

ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა

ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორი უზრუნველყოფს მთლიანი დასაქმების 5%-ს და ბიზნეს სექტორის დასაქმების 10%-ს.

ბიზნეს სექტორის მონაცემებზე დაყრდნობით აღნიშნულ სექტორში დასაქმებულთა ყველაზე დიდი ნაწილი მსხვილი ზომის საწარმოებშია დასაქმებული, თუმცა, შემცირების ტენდენციით ხასიათდება მათი წილი ტრანსპორტის და კავშირგაბმულობის სექტორის დასაქმებაში.

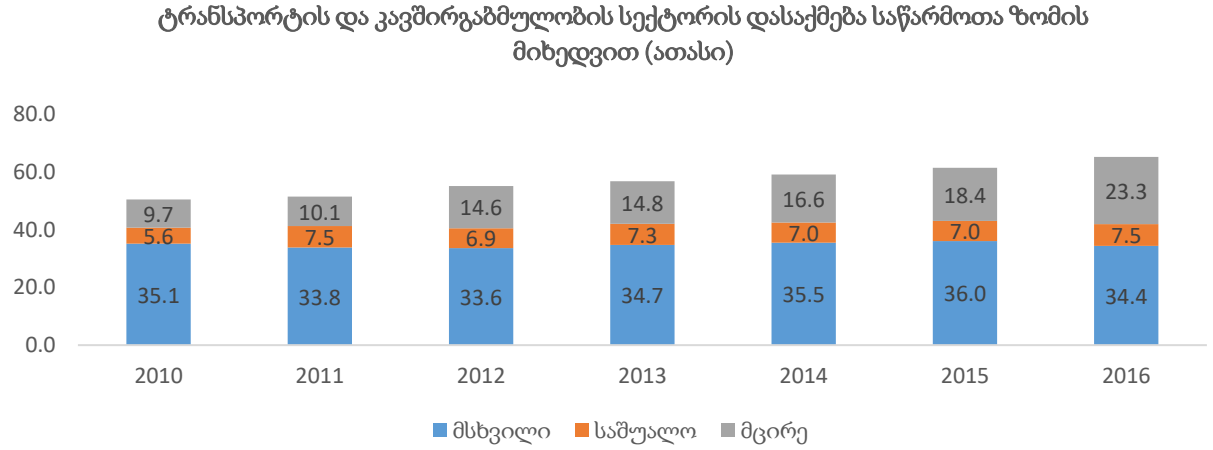

წყარო: საქსტატი

საქმიანობის სახეების მიხედვით კი დასაქმებულთა ნახევარზე მეტი სახმელეთო ტრანსპორტის საქმიანობაზე, ყველაზე მცირე ნაწილი კი - 1%-ზე ნაკლები, საჰაერო ტრანსპორტზე მოდის. ფოსტისა და კავშირგაბმულობის სექტორში აღნიშნული სფეროს დასაქმებულთა 20%-იადასაქმებული.

ტრანსპორტის და კავშირგაბმულობის სექტორი იკავებს პირველ ადგილს 2010-2016 წლებში ინვესტიციების საშუალოწლიური შემოდინების მხრივ. განსაკუთრებით მაღალი იყო მისი წილი მთლიან ინვესტიციებში 2015 და 2016 წელს. მაღალია პროდუქტიულობის დონე და საშუალოთვიური ანაზღაურება აღნიშნულ სექტორში.

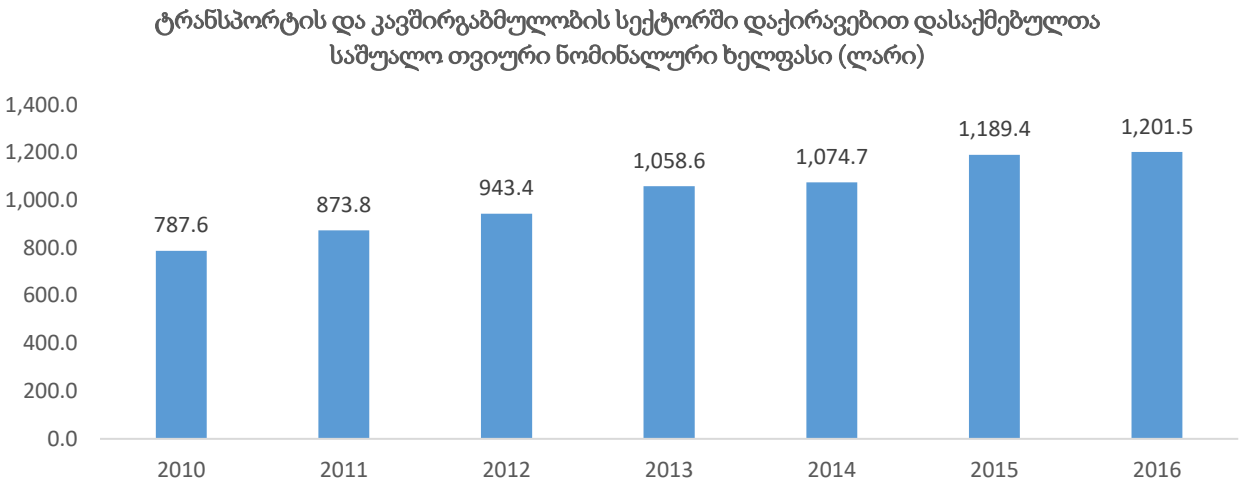

წყარო: საქსტატი

ქვეყნის სატრანზიტო პოტენციალის გაზრდის მიზნით მიმდინარეობს და დაგეგმილია მსხვილი პროექტების განხორციელება, რომელიც ხელს შეუწყობს ამ სექტორში დასაქმების ზრდას. აღნიშნული პროექტები მოიცავს: ანაკლიის ღრმაწყლოვანი პორტის, ბაქო-თბილისი-ყარსის სარკინიგზო ხაზის და აღმოსავლეთ-დასავლეთის მაგისტრალის მშენებლობას, რკინიგზის მოდერნიზაციასა და ლოგისტიკური ცენტრების განვითარებას. მთლიანობაში ანაკლიის პორტის მშენებლობის ფარგლებში დაგეგმილია 2.5 მლრდ. აშშ დოლარის, ხოლო პირველი ფაზისთვის, რომელიც 2020 წელს დასრულდება, 586 მლნ. აშშ დოლარის ინვესტირება. ლოგისტიკური ცენტრების მშენებლობისთვის კი მოსალოდნელია 60 მლნ. აშშ დოლარზე მეტის ინვესტირება.

უძრავი ქონება

მცირეა უძრავი ქონების წილი მთლიან დასაქმებაში და 2%-ს შეადგენს, თუმცა, მაღალია აღნიშნული სექტორის წილი ბიზნეს სექტორის დასაქმებაში და 10%-ს უტოლდება. აღნიშნული სხვაობა შეიძლება გამოწვეული იყოს ინდივიდების რამდენიმე ადგილას დასაქმებით[4].

ბიზნეს სექტორის მონაცემებზე დაყრდნობით, 2010-2016 წლებში თითქმის გაორმაგდა აღნიშნულ სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობა. ბოლო წლების განმავლობაში, უძრავი ქონების სექტორი ერთ-ერთ სწრაფად მზარდ სექტორს წარმოადგენს და მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდაში. დასაქმებულთა ყველაზე მაღალი ზრდა დაფიქსირდა 2011 წელს. ამ წელს დაფიქსირდა ყველაზე მაღალი რეალური ზრდა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ყველაზე დიდი მოცულობა აღნიშნულ სექტორში.

[4] ინდივიდების გარკვეული ნაწილისთვის ოპერაციები უძრავი ქონებით ძირითად საქმიანობას არ წარმოადგენს, შესაბამისად შინამეურნეობების ინტეგრირებული გამოკვლევის მიხედვით ისინი სხვა სექტორის დასაქმებულებში ხვდებიან.

მაღალი რეალური ზრდის და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებასთან ერთად მნიშვნელოვნად გაიზარდა შრომის ანაზღაურებაც აღნიშნულ სექტორში.

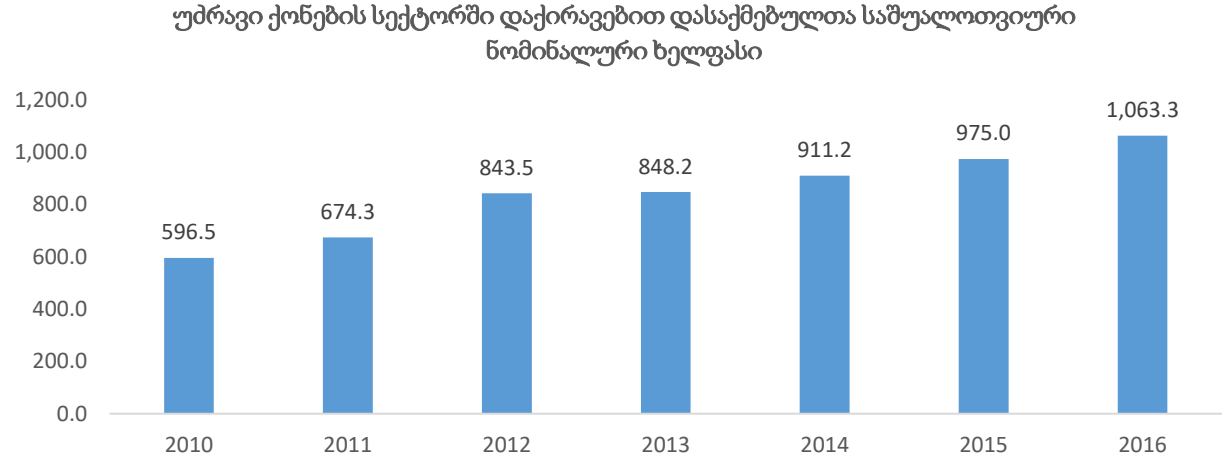

წყარო: საქსტატი

სასტუმროები და რესტორნები

დასაქმება სასტუმროებისა და რესტორნების სექტორში მთლიანი დასაქმების 1%-ს, ხოლო ბიზნეს სექტორის დასაქმების 5%-ს შეადგენს. სასტუმროებისა და რესტორნების სექტორის წვლილი ეკონომიკურ ზრდაში საშუალოდ 0.2 პპ-ს უტოლდება.

ტურიზმი ეკონომიკის ერთ-ერთი სწრაფად მზარდი სექტორია და შესაბამისად, მოთხოვნაც მზარდია სამუშაო ძალაზე სასტუმროებისა და რესტორნების მხრიდან. ბიზნეს სექტორის სტატისტიკის მიხედვით, 2016 წელს დასაქმებულთა რაოდენობა 132%-ით არის გაზრდილი 2010 წელთან შედარებით. დარგის განვითარებისა და ტურიზმის ზრდის კვალდაკვალ, მოსალოდნელია დასაქმებულთა რაოდენობის შემდგომი ზრდა.

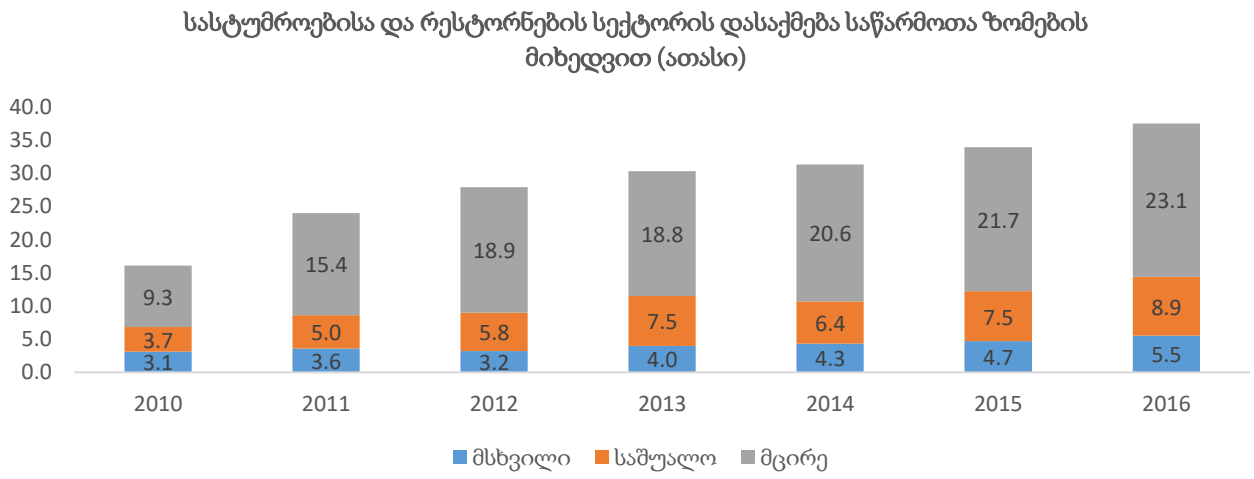

წყარო: საქსტატი

ბიზნეს სექტორის მონაცემებზე დაყრდნობით, სასტუმროებისა და რესტორნების სექტორში დასაქმებულთა ყველაზე დიდი ნაწილი მცირე ზომის საწარმოებშია დასაქმებული, რეგიონულ ჭრილში კი უდიდესი ნაწილი თბილისში, აჭარასა და იმერეთშია დასაქმებული.

მომდევნო წლებში დაგეგმილია 200 მლნ. აშშ დოლარზე მეტი ინვესტიციის განხორციელება სასტუმროების სექტორში. აღსანიშნავია, რომ სასტუმროებისა და რესტორნების სექტორში საშუალოთვიური შრომის ანაზღაურება საშუალო მაჩვენებელზე დაბალია. თუმცა, ტურისტული ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარებისა და მომსახურების ხარისხის ამაღლების კვალდაკვალ, ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლების ზრდის ფონზე, მოსალოდნელია შრომის ანაზღაურების შემდგომი ზრდა აღნიშნულ სექტორში.

სასტუმროების და რესტორნების სექტორში დაქირავებით დასაქმებულთა საშუალო თვიური ნომინალური ხელფასი (ლარი)

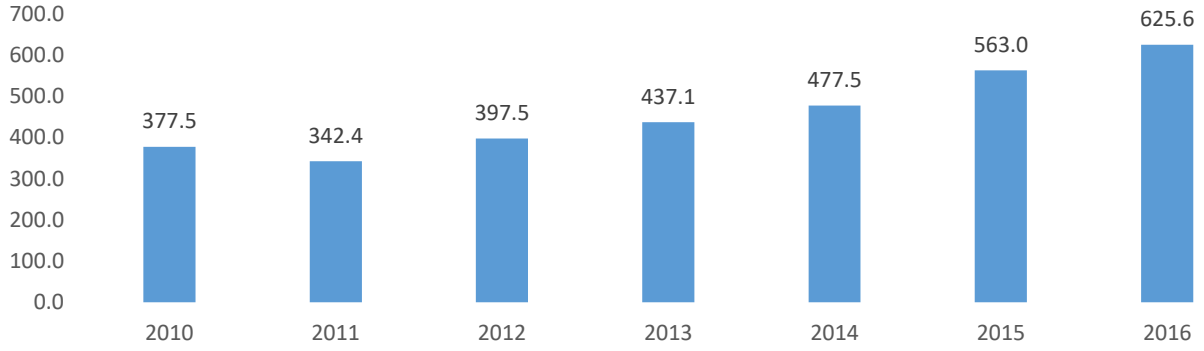

წყარო: საქსტატი

საფინანსო სექტორი

საფინანსო სექტორი ერთ-ერთი სწრაფად მზარდი სექტორია და მისი წვლილი ეკონომიკურ ზრდაში საშუალოდ 0.4 პპ-ს შეადგენს. საფინანსო სექტორი მთლიანი დასაქმების 2%-ს უზრუნველყოფს, შრომის ანაზღაურება კი საშუალო ხელფასს თითქმის ორჯერ აღემატება.

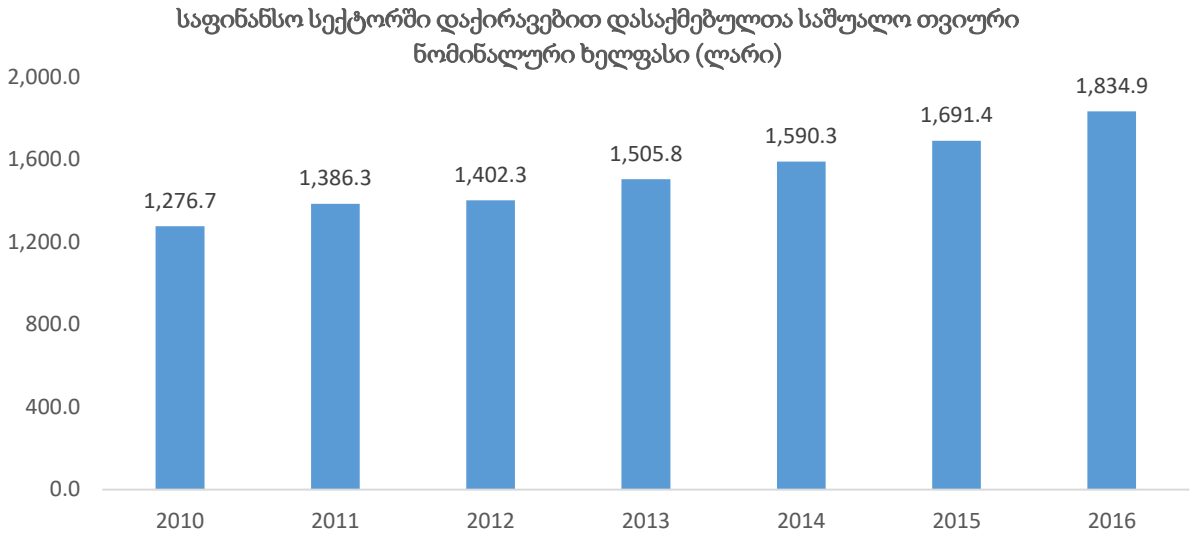

წყარო: საქსტატი

საფინანსო სექტორის დივერსიფიცირებულობის ზრდასა და შემდგომი განვითარების კვალდაკვალ გაიზრდება მოთხოვნა მაღალკვალიფიციურ სამუშაო ძალაზე.

განსაკუთრებით ფართომასშტაბიანი ცვლილებებია მოსალოდნელი კაპიტალის ბაზრის განვითარების მიმართულებით. მომდევნო წლებში, საპენსიო რეფორმის განხორციელების შედეგად აკუმულირებული საპენსიო აქტივების მართვა და ინვესტირება მნიშვნელოვნად გაზრდის მოთხოვნას საქართველოში შექმნილ (ემიტირებულ) ფინანსურ ინსტრუმენტებზე, რაც საბოლოო ჯამში განავითარებს ფინანსურ და საბროკერო, ასევე ზოგადად საფინანსო საქმიანობას. აღნიშნული გულისხმობს, რომ გაიზრდება მოთხოვნა ახალი სპეციალიზებული პროფესიის და მაღალი კვალიფიკაციის სამუშაო ძალაზე. ამავე დროს აღსანიშნავია სადაზღვევო ბაზრის მასშტაბების ზრდაც, სადაც ახალი პროდუქტების გაჩენის ფონზე, ასევე გაიზრდება მოთხოვნა მაღალი კვალიფიკაციის სამუშაო ძალაზე.

დასაქმების კერძო სააგენტოს მონაცემების და სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის მინი-კვლევა

2012-2016 წლებში დასაქმების კერძო სააგენტოს - hr.ge-ის მიერ გამოქვეყნებული ვაკანსიების მიხედვით სამ წამყვან ეკონომიკურ სექტორს წარმოადგენს: საბითუმო და საცალო ვაჭრობა, ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები, საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობა. აღნიშნული მეტყველებს დასაქმების მხრივ მომსახურების სფეროს ლიდერობაზე.

სამუშაო ძალის მოთხოვნის ხვედრითი წილი ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეები	მოთხოვნის კომპონენტის ხვედრითი წილი (%)				
	2012	2013	2014	2015	2016

საბითუმო და საცალო ვაჭრობა; ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი	21.1	22.3	23.0	22.9	23.5
ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები	19.5	17.9	19.3	19.7	21.1
საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობა	12.8	14.3	16.6	16.2	16.2
განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობა	7.0	6.7	5.8	6.8	7.2
პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები	5.8	7.7	6.7	6.2	6.0
ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები	4.2	4.6	5.3	5.7	5.1
ინფორმაცია და კომუნიკაცია	6.2	6.1	6.3	5.2	4.9

წყარო: hr.ge

2012-2016 წლების მიხედვით სამუშაო ძალის მოთხოვნის კომპონენტის ხვედრითი წილი მცირედით იცვლება თითოეული ეკონომიკური სექტორისათვის, რაც იძლევა სტაბილურ სურათს ეკონომიკური საქმიანობის მიხედვით მოთხოვნის კომპონენტის შესახებ.

დასაქმების კერძო სააგენტოს - hr.ge-ის მიერ გამოქვეყნებული ვაკანსიების მიხედვით მოთხოვნად პროფესიებს განეკუთვნება: გაყიდვების სფეროს მუშაკები; ბიზნესისა და ადმინისტრირების სფეროსთან ასოცირებული პროფესიონალები (ყიდვა-გაყიდვის აგენტები და ბროკერები, კომერციული მომსახურებების აგენტები), ბიზნესისა და ადმინისტრირების სფეროს პროფესიონალები (ფინანსების სფეროს პროფესიონალები, ადმინისტრირების სფეროს პროფესიონალები, გაყიდვების, მარკეტინგისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობების სფეროს პროფესიონალები).

სამუშაო ძალის მოთხოვნის ხვედრითი წილი პროფესიების მიხედვით

პროფესიები დასაქმების საერთაშორისო კლასიფიკატორის მიხედვით (ISCO 2008)	**მოთხოვნის კომპონენტის ხვედრითი წილი (%)**				
	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**

გაყიდვების სფეროს მუშაკები	16.80	19.62	22.94	22.19	24.48
ბიზნესისა და ადმინისტრირების სფეროსთან ასოცირებული პროფესიონალები	8.75	10.29	12.06	12.85	14.36
ბიზნესისა და ადმინისტრირების სფეროს პროფესიონალები	11.44	11.53	10.13	8.47	7.93
ადმინისტრაციული და კომერციული მენეჯერები	7.66	7.01	7.02	7.50	6.52
ჯანდაცვის სფეროს პროფესიონალები	4.14	4.34	5.04	5.34	4.86
წარმოებისა და სპეციალური მომსახურებების მენეჯერები	6.48	5.18	5.05	4.86	4.79
ინდივიდუალური მომსახურების მუშაკები	4.55	4.47	3.64	4.00	4.32
მომხმარებელთა მომსახურების სფეროს მუშაკები	2.55	3.08	3.24	3.76	4.19
ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სფეროს პროფესიონალები	5.27	5.35	5.58	4.50	3.98

წყარო: hr.ge

ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მსგავსად სტაბილურ სურათს იძლევა 2012-2016 წლების მიხედვით მოთხოვნადი პროფესიების ჩამონათვალი, რაც დაკავშირებულია: ვაჭრობასთან, საფინანსო სფეროსთან, ჯანდაცვასთან, სასტუმროებსა და რესტორნებთან, ინფორმაციულ ტექნოლოგიებთან.

2016 წელს დასაქმების კერძო სააგენტოს - hr.ge-ის მიერ გამოქვეყნებული ვაკანსიების უმრავლესობა მოიცავს ისეთ პოზიციებს, როგორებიც არის: გაყიდვების კონსულტანტი, მენეჯერი და აგენტი; საკრედიტო მენეჯერი, სესხის ექსპერტი; მოლარე ოპერატორი; დისტრიბუტორი; მიმტანი; დამლაგებელი; ქოლ ცენტრის ოპერატორი; ოფისის მენეჯერი; მზარეული; ბუღალტერი; სარეკლამო აგენტი; მომვლელი; დაცვის თანამშრომელი; კურიერი; IT სპეციალისტი.

2017 წლის ივლისში, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ ჩაატარა მცირე მოკვლევა სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის ტენდენციების უკეთ გაანალიზების მიზნით. მოკვლევაში მონაწილეობა მიიღო საქართველოს ბიზნეს ასოციაციის წევრმა ოცმა მსხვილმა ორგანიზაციამ, რომლებიც წარმოადგენენ ვაჭრობის, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო, საფინანსო და სადაზღვევო, ტრანსპორტისა და დამამუშავებელი მრეწველობის სექტორებს. საგულისხმოა, რომ ყველა ორგანიზაციას ბოლო 12 თვის განმავლობაში გამოცხადებული ჰქონდა ვაკანსიები, რომელთა შევსებაც განხორციელდა 3 თვემდე ვადაში. მიუხედავად ამისა,

თითოეული სექტორისათვის დამახასიათებელი იყო სირთულეები სასურველი კადრის შერჩევისას.

საფინანსო სექტორის წარმომადგენლები განიცდიან რეგიონებში კვალიფიციური კადრის ნაკლებობას მენეჯერებისა და მაღალი რანგის თანამდებობებზე. სადაზღვევო კომპანიები სირთულეებს აწყდებიან გაყიდვების აგენტების, ქოლ ცენტრის ოპერატორებისა და პროგრამისტების თანამდებობებზე.

ვაჭრობის სფეროს წარმომადგენლებისათვის სირთულეს წარმოადგენს გამოცდილი კორპორატიული გაყიდვების მენეჯერების, სავაჭრო წარმომადგენლების, ბრენდ მენეჯერებისა და მძღოლების პოზიციების შევსება.

დამამუშავებელი მრეწველობის სექტორისათვის პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს დარგის ინჟინრების, ტექნოლოგების, სისტემური ადმინისტრატორებისა და გაყიდვების კონსულტანტების პოზიციების შევსება.

თითქმის ყველა რესპონდენტ ორგანიზაციას შეექმნა სამუშაო ძალის მოძიების პრობლემა, რის უმთავრეს მიზეზს წარმოადგენს აპლიკანტთა რაოდენობის ნაკლებობა და კვალიფიკაციის დაბალი დონე.

საკმაოდ ოპტიმისტურია გამოკითხული კომპანიების განწყობა მომავალი დასაქმების კუთხით, რაც მდგომარეობს მომავალი 12 თვის განმავლობაში ახალი ვაკანსიების გამოცხადებაში.

საყურადღებოა გამოკითხული ორგანიზაციების მუშაობა ადამიანური კაპიტალის განვითარების კუთხით, რადგან ისინი ერთპიროვნულად აქტიურად მუშაობენ დასაქმებულთა გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიმართულებით.

დასკვნები

წინამდებარე ანალიზის საფუძველზე, ერთი მხრივ, საქართველოს ეკონომიკაში არსებული მდგომარეობის და მომავლის ტენდენციების შეფასებით, რაც მათ შორის, მოიცავს სწრაფად მზარდი დარგების ანალიზს და ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში დაგეგმილი საინვესტიციო პროექტების განხორციელების შედეგად სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის შესაძლო ზრდას, ხოლო მეორე მხრივ, სამუშაო ძალის არსებული სტრუქტურისა და ტენდენციების გათვალისწინებით, შეიძლება ჩამოყალიბდეს შემდეგი დასკვნები:

- შრომითი რესურსების მიწოდების მიმართულებით, საგულისხმოა, რომ ბოლო წლების განმავლობაში ადგილი აქვს მკვეთრ დემოგრაფიულ ცვლილებებს, რაც აისახება სამუშაო ძალის შემცირებაში. ყოველივე განპირობებულია ქვეყნიდან ადამიანების გადინებით და შობადობის არასტაბილური ცვლილებით. ბოლო პერიოდის მიგრაციის უარყოფითი სალდო შესაძლოა განვიხილოთ, როგორც დადებით, ასევე უარყოფით კონტექსტში. ერთი მხრივ, ქვეყნიდან „ტვინების გადინება“ მოკლევადიან პერიოდში აკარგვინებს ქვეყანას ინტელექტუალურ შესაძლებლობებს, მეორე მხრივ, მიგრანტთა დაბრუნების შემთხვევაში ქვეყანას უბრუნდება უფრო მეტად კვალიფიციური კადრი და მათ მიერ საზღვარგარეთ მიღებული განათლების და კვალიფიკაციის ქვეყნაში ეფექტიანი გამოყენება მნიშვნელოვანია ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისთვის. საყურადღებოა, ისიც, რომ როგორც კვლევები აჩვენებს მიგრანტები, როგორც მიმღებ, ისე წარმოშობის ქვეყანაში უფრო მეტი ინიციატივით და მეწარმეობისადმი ინტერესით ხასიათდებიან, ვიდრე დანარჩენი მოსახლეობა[5]. ამასთან, გამოკითხული დაბრუნებული მიგრანტების 17-18% თავად არის დამსაქმებელი ან თვითდასაქმებული[6]. აღსანიშნავია, რომ მიგრაციის საკითხი (განსაკუთრებით ევროკავშირთან დაახლოების პირობებში) მომავალშიც შექმნის ზეწოლას საქართველოს შრომის ბაზარზე და სამუშაო ძალის გადინებას გამოიწვევს. შესაბამისად, პოლიტიკის შემუშავების პროცესში აუცილებელია ამ ფაქტორის გათვალისწინება;
- დღევანდელ პირობებში, საქართველოში შრომის ბაზრის წინაშე არსებულ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებელი, დასაქმების სტრუქტურა და თვითდასაქმებულების დაბალი პროდუქტიულობა. საქართველოში დასაქმების სექტორულ ჭრილში გაანალიზება იძლევა არაერთგვაროვან სურათს სოფლის მეურნეობაში, მრეწველობასა და მომსახურებაში დასაქმების მხრივ. ქალაქსა და სოფლად უმუშევრობის დონეებს შორის მკვეთრი სხვაობა აიხსნება სოფელში

[5] Organization for Economic Co-Operation and Development (2010), Entrepreneurship and Migrants, Report by the OECD working party on SMEs and Entrepreneurship

[6] European Training Foundation (2013), Migration and Skills in Georgia, results of the 2011/12 migration survey on the relationship between skills, migration and development; p.40.

თვითდასაქმების მაღალი მაჩვენებლით. რაც განპირობებულია სოფლად ახალი სამუშაო ადგილების დაბალი გენერაციით, რაც იწვევს სოფლად მაღალ თვითდასაქმებას.

- ქალების უმუშევრობის დონე საგრძნობლად დაბალია მამაკაცების უმუშევრობის დონესთან შედარებით, რაც აიხსნება ქალებთან შედარებით მამაკაცების აქტიურობის დონის მაღალი მაჩვენებლით.
- შრომით რესურსებზე მოთხოვნის მიმართულებით აღსანიშნავია, რომ ეტაპობრივად მიმდინარეობს საქართველოს ეკონომიკის ტრანსფორმაცია სერვისების ეკონომიკად. ამ კუთხით, ისეთი სექტორები, როგორიცაა საფინანსო მომსახურება, ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა, ტურიზმი, ბოლო წლების განმავლობაში სწრაფად მზარდ დარგებს წარმოადგენენ. ამ სექტორების ზრდის ტენდენციებიდან და დაგეგმილი ინვესტიციებიდან გამომდინარე, მოსალოდნელია ამ დარგების შემდგომი განვითარება, რაც ერთი მხრივ მოითხოვს სექტორში წარმოდგენილი დასაქმებულების კვალიფიკაციის დონის ამაღლებას პროდუქტიულობისა და ხარისხის ზრდისათვის, ხოლო მეორე მხრივ, მომავალში დამატებით გაზრდის მოთხოვნას სამუშაო ძალაზე;
- განსაკუთრებით აღსანიშნავია საფინანსო სექტორის ისეთი მიმართულება, როგორიცაა საფინანსო შუამავლობა, რომელიც ამ შემთხვევაში არ მოიცავს კომერციულ საბანკო სექტორს. აღნიშნული მიმართულებით დაგეგმილი და მიმდინარე ღონისძიებების ეფექტი იქნება განსაკუთრებით მაღალი, ვინაიდან საქართველოში ეს მიმართულება ძალზედ განუვითარებელია და ვერ ქმნის არსებით მოთხოვნას დასაქმების მიმართულებით. კაპიტალის ბაზრის რეფორმისა და საპენსიო რეფორმის შედეგად, ასევე დაზღვევის სფეროში მიმდინარე ცვლილებებიდან გამომდინარე, ამ დარგებში მომავალ წლებში დადგება სპეციფიკური ცოდნის მქონე მაღალკვალიფიციური კადრების აუცილებლობა;
- რაც შეეხება მომსახურების სფეროს სხვა მიმართულებებს, 2015 წელს საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ ჩატარებული შრომის ბაზრის მოთხოვნის კომპონენტის კვლევა და 2017 წლის ივლისში საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ ჩატარებული კვლევა დაახლოებით ანალოგიურ სურათს ქმნის და აჩვენებს, რომ მაღალია მოთხოვნა მომსახურების სფეროს მუშაკებზე. აქ განსაკუთრებული შესაძლებლობა იკვეთება ახალგაზრდებისათვის, რომლებსაც უმუშევრობის მაჩვენებელში მაღალი წილი უჭირავთ. ისეთი სამუშაო ადგილები, როგორიცაა სასტუმროების მომსახურე პერსონალი, ქოლ ცენტრის ოპერატორები, მიმტანები, მზარეული, სარეკლამო აგენტი, დაცვის თანამშრომელი, კურიერი, IT სპეციალისტი, მაღალი მოთხოვნით ხასიათდება და ტურიზმის და მომსახურების სხვა სფეროების სწრაფი ზრდის პარალელურად, ეს მოთხოვნა კიდევ უფრო გაიზრდება.
- მაღალკვალიფიციური კადრების საჭიროება გაჩნდება ეკონომიკის რეალურ სექტორშიც, კერძოდ უპრეცედენტოდ მაღალი დაგეგმილი ინვესტიციების და

კაპიტალური ხარჯების ფონზე, რომლის განხორციელებაც იგეგმება ენერგეტიკის სექტორში, დამამუშავებელ მრეწველობაში, ახალი სატრანსპორტო ქსელის მშენებლობასა და ქვეყნის ზოგად ინფრასტრუქტურაში გაზრდის მოთხოვნას კონკრეტული კვალიფიკაციის დასაქმებაზე, მათ შორის ინჟინრებსა და არქიტექტორებზე.

- რაც შეეხება სოფლის მეურნეობას, ამ დარგში დასაქმების მაღალი მაჩვენებლის მიუხედავად პროდუქტიულობა ძალიან დაბალია და შედეგად მცირეა დარგის წილი მთლიან შიდა პროდუქტში. მაღალი ტექნოლოგიების და ცოდნის შემოტანის გზით, აღნიშნულ დარგში დასაქმება შემცირდება, მოხდება კადრების გადადინება სხვა სექტორებში, თუმცა, ამავე დროს სოფლის მეურნეობაში გაიზრდება მოთხოვნა სპეციფიკური ცოდნის მქონე მაღალკვალიფიციურ კადრებზე (აგრონომებზე, ვეტერინარებზე). აღნიშნული მოთხოვნის ზრდა უკვე სახეზეა და შემდგომ წლებშიც გაგრძელდება.

რეკომენდაციები

- პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან შესაბამისობის მიზნით კერძო სექტორის აქტიური ჩართულობა პროფესიული განათლების სასწავლო პროგრამების შემუშავების პროცესში;
- სამუშაოზე დაფუძნებულ სწავლებაზე გადასვლის მიზნით კერძო სექტორისა და პროფესიული სასწავლებლების თანამშრომლობის წახალისება;
- ახალგაზრდებში პროფესიული განათლების იმიჯისა და მიმზიდველობის გაუმჯობესება/პოპულარიზაცია (წარმატებული მაგალითების შესახებ სარეკლამო რგოლები, პროფესიული განათლების მიმართ დამკვიდრებული ძველი სტერეოტიპის მსხვრევის მიზნით შემუშავებული სარეკლამო რგოლი/სხვა საშუალებები);
- ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე აღიარებული პროფესიული კვალიფიკაციების სისტემის ჩამოყალიბება;
- კერძო სექტორის ცნობიერების ამაღლება დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით გაწეული ხარჯების ეფექტიანობა/უკუგებასთან მიმართებით;
- სასკოლო პროცესში ახალგაზრდებისთვის სამეწარმეო უნარების დაუფლების ხელშეწყობა. სკოლის ეტაპიდან ახალგაზრდებში სამეწარმეო კულტურის ჩამოყალიბება, დადებითად აისახება წარმატებული ბიზნეს ორგანიზაციების შექმნაზე.
- ქვეყანაში მაღალტექნოლოგიური პროდუქტების შექმნისა და მათზე ორიენტირებული დასაქმების უზრუნველსაყოფად, ზუსტი და საბუნებისმეტყველო (მათემატიკა, ფიზიკა და სხვა) და ტექნიკური მეცნიერებების (ინჟინერია, არქიტექტურა და სხვა) განვითარების ხელშეწყობა და ახალგაზრდების წახალისება მათი დაუფლების მხრივ.